

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย "การศึกษาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

ประชากรที่ศึกษาเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย หัวหน้าหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หัวหน้าหมวดวิชาคณิตศาสตร์ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย หัวหน้าหมวดวิชาศิลปะ หัวหน้าหมวดวิชาการงานและอาชีพ จำนวน 21 โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 210 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 21 โรงเรียน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 239 คน รวมจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 449 คน

ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษาคครอบคลุมถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ 3 ด้านคือ งานบริหารและบริการหลักสูตร งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open ended) จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 449 ชุด ได้รับคืนจำนวน 393 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.52 จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 186 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.57 และครูผู้สอน จำนวน 207 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.61 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีวุฒิสูงสุดทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 - 5 ปี เคยเข้าร่วมประชุม อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยเฉลี่ย 1 - 2 ครั้งต่อปี สำหรับหน่วยงานที่ดำเนินการจัดประชุม อบรมหรือสัมมนา คือ

หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ส่วนหัวข้อการประชุม อบรม หรือสัมมนา ได้แก่ การนิเทศภายในโรงเรียน

ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีวุฒิสูงสุดทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์เป็นครูผู้สอนระหว่าง 1 - 5 ปี เคยเข้าร่วมประชุม อบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยเฉลี่ย 1 - 2 ครั้งต่อปี สำหรับหน่วยงานที่ดำเนินการจัดประชุม อบรมหรือสัมมนา คือ โรงเรียน ส่วนหัวข้อการประชุม อบรม หรือสัมมนา ได้แก่ การจัดทำแผนการสอน

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านงานบริหารและบริการหลักสูตร

1.1 การเตรียมบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยการจัดประชุมทำแผนและแนวปฏิบัติเพื่อชี้แจงแก่ครูผู้สอน รวมทั้งจัดส่งครูผู้สอนเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมบุคลากรที่มีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมประชุม อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและศึกษาดูงานโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร

ในภาพรวมเกี่ยวกับการเตรียมบุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยจัดประชุม อบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและศึกษาดูงานโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเตรียมบุคลากร

ปัญหาการเตรียมบุคลากร พบว่า ผู้บริหารขาดงบประมาณ เอกสาร สื่อวัสดุอุปกรณ์ในการเตรียมความพร้อม สำหรับครูผู้สอน พบว่า ขาดโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1.2 การจัดครูเข้าสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้กำหนดหลักเกณฑ์จัดครูเข้าสอนโดยจัดตามวุฒิ วิชาเอก-โท รวมทั้งจัดตามความเหมาะสมและความจำเป็นของโรงเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมจัดครูเข้าสอนที่มีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมพิจารณาคุณสมบัติของครูผู้สอน และรวบรวมข้อมูลการสอนต่อผู้บริหารเพื่อความเหมาะสมในการสอนครั้งต่อไป

ในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดครูเข้าสอนตามวุฒิ วิชาเอก-โท และจัดตามความเหมาะสมและความจำเป็นของโรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมจัดครูเข้าสอน ที่มีส่วนร่วมจะร่วมพิจารณาคุณสมบัติและรวบรวมข้อมูลการสอนต่อผู้บริหาร

ปัญหาการจัดครูเข้าสอนผู้บริหาร พบว่า จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอ รวมทั้งครูมีการรับผิดชอบงานสอนและงานพิเศษมาก สำหรับครูผู้สอน พบว่า ไม่มีส่วนร่วมจัดครูเข้าสอน การสอนไม่มีประสิทธิภาพเพราะต้องสอนหลายวิชาและหลายระดับชั้น

1.3 การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร

งานเอกสารหลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้จัดหาเอกสารหลักสูตร เช่น หนังสือแบบเรียน และคู่มือครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ บัตรคำ และแบบฝึกหัดเสริมทักษะแก่นักเรียน

งานสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้และผลิตโดยการจัดหาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุประกอบหลักสูตรให้เพียงพอ มีการจัดศูนย์หรือห้องบริการสื่อการเรียนการสอน และจัดมุมสื่อหรือเก็บสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดทำสื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สภาพสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ยังใช้งานได้ดี แต่ไม่เพียงพอและในการใช้สื่อจะใช้ตามเท่าที่จะหาได้ รวมทั้งจะใช้ในบางเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจ

ในภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดหาและจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น คู่มือครู หนังสือแบบเรียน แผนการสอน ใบงาน ใบความรู้ บัตรคำ และแบบฝึกหัดเสริมทักษะแก่นักเรียนรวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีการจัดศูนย์หรือห้องบริการสื่อการเรียนการสอน จัดมุมสื่อหรือเก็บสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่วนสภาพสื่อการเรียนการสอนยังใช้งานได้ดี แต่ไม่เพียงพอ โดยครูผู้สอนจะใช้สื่อเท่าที่จะหาได้และใช้บางเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจ

ปัญหาการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร ผู้บริหาร พบว่า ขาดเอกสารหลักสูตรขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับครูผู้สอนพบว่าสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

1.4 การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน

งานงบประมาณโรงเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่จัดให้มีหน่วยงานจัดสรรงบประมาณ เช่น ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำหรับบุคคลที่มีส่วนร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าหมวดวิชา สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู

การบริหารอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการห้องเรียน ห้องพิเศษ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดมุมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศหรือนิทรรศการ ภายในห้องเรียนและจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้อี้อำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

งานห้องสมุด ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ห้องสมุด โดยการจัดอาคารสถานที่ เช่น มีห้องสมุดให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าโดยเฉพาะ และจัดหาหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสมต่อการศึกษา ค้นคว้า ส่วนครูผู้สอนได้ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้การสอนโดยให้นักเรียนเข้าไปค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง

งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการแนะแนวในโรงเรียน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวในโรงเรียน รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการแนะแนวให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมจัดบริการแนะแนวโดยให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องแก่นักเรียน และบริการข้อมูลข่าวสาร เช่น การศึกษาหรืออาชีพ

ในภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีหน่วยหรือฝ่ายจัดสรรงบประมาณ เช่น ฝ่ายแผนงานหรืองบประมาณ ผู้พิจารณาจัดสรรงบประมาณได้แก่กลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับความต้องการได้สนับสนุนห้องเรียน ห้องพิเศษและห้องปฏิบัติการรวมทั้งส่งเสริมให้ครูจัดนิทรรศการและมุมวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้สนับสนุนการใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้การสอน โดยจัดหาหนังสือ แบบเรียน สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสม ในการใช้ห้องสมุดครูผู้สอนให้นักเรียนเข้าไปค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง ได้สนับสนุนส่งเสริมงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพโดยแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวในโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการแนะแนวให้สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียนหรือชุมชน รวมทั้งจัดบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาการบริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องแก่นักเรียน

ปัญหาการบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน ผู้บริหาร พบว่า ขาดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้จัดสรรและปรับปรุงพัฒนาห้องเรียนและห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรด้านงานห้องสมุดและงานแนะแนวสำหรับครูผู้สอน พบว่า งบประมาณได้รับยังไม่เพียงพอ จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอและสภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ หนังสือเสริมความรู้สำหรับครูมีจำนวนน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจเทคนิคและการจัดกิจกรรมแนะแนว รวมทั้งไม่มีเวลาทำหน้าที่แนะแนวอย่างเต็มที่

2. ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผู้บริหารส่วนใหญ่

ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการปรับหลักสูตร โดยกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ให้ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ส่วนครูผู้สอนที่ได้ปรับหลักสูตรจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัดและความต้องการของนักเรียน ลักษณะการปรับหลักสูตรจะปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมรวมทั้งปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริม การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวทางที่ดำเนินการคือ เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรและไปศึกษาหาข้อมูลจากปราชญ์ชาว

บ้านแล้วนำมาพัฒนาหลักสูตร ส่วนวิธีจัดทำหลักสูตรครูผู้สอนจะดำเนินการด้วยตนเอง และกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำ

ในภาพรวมเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมการปรับหลักสูตรโดยกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์ให้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นที่มีการปรับหลักสูตรจะดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลความสนใจ ความถนัดและความต้องการของนักเรียน เป็นการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม และปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแนวทางที่ดำเนินการคือเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรและไปศึกษาหาข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านแล้วนำมาพัฒนาหลักสูตร ส่วนวิธีการจัดทำหลักสูตรครูผู้สอนจะดำเนินการด้วยตนเอง และกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำ

ปัญหาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผู้บริหาร พบว่า ขาดงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับครูผู้สอน พบว่าขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินการและขาดการสนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการ

2.2 การจัดทำแผนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอน โดยเชิญศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ และดำเนินการร่วมกับกลุ่มโรงเรียนหรือสหวิทยาเขต สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้จัดทำแผนการสอนโดยวิธีดำเนินการด้วยตนเอง และดัดแปลงแผนการสอนของโรงเรียนอื่นมาใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนในการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรประกอบการจัดทำแผนการสอน จะศึกษาค้นคว้าแล้ววิเคราะห์ด้วยตนเองและร่วมวิเคราะห์กับครูผู้สอนในหมวดวิชาเดียวกัน สำหรับช่วงเวลาจัดทำแผนการสอนจะจัดทำเป็นรายภาคเรียน และจัดทำเป็นรายสัปดาห์

ในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมโดยเชิญศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ ครูจัดทำแผนการสอนด้วยตนเองเป็นรายภาคเรียน มีการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรประกอบการจัดทำด้วยตนเองและร่วมกับครูในหมวดวิชาเดียวกัน

ปัญหาการจัดทำแผนการสอนผู้บริหาร พบว่า ครูไม่สอนตามแผนการสอน สำหรับครูผู้สอนพบว่า ไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนอย่างเพียงพอ

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นทักษะกระบวนการและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งจัดฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่มีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ สำหรับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ส่วนเทคนิคและวิธีสอนจะใช้หลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสม และการแบ่งกลุ่มเพื่อเรียนรู้

ในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลักการสอนคือมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และในการจัดกิจกรรมต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชา ส่วนเทคนิคและวิธีสอนใช้หลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสม

ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้บริหาร พบว่า การประชุมอบรมและสัมมนาเทคนิคและวิธีสอนแนวใหม่ ๆ ค่อนข้างน้อย สำหรับครูผู้สอน พบว่า มีกิจกรรมพิเศษมากทำให้เวลาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่เพียงพอ และมีภาระการสอนหลายวิชาหลายระดับเกินไป

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโดยวิธีสังเกตการเข้ารับการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือสหวิทยาเขต สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดแนวทางวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และจากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ด้านที่ประเมินก็คือ ความรู้ ความจำและความเข้าใจตามวัตถุประสงค์รายวิชา และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนวิธีสร้างเครื่องมือจะจัดทำโดยยึดจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และยึดเนื้อหาในแบบเรียน

ในภาพรวมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมโดยส่งครูอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มโรงเรียนหรือสหวิทยาเขต ใช้แนวทางวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ประเมินด้านความรู้ ความจำและความเข้าใจตามวัตถุประสงค์รายวิชา สร้างเครื่องมือโดยยึดจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาในแบบเรียน

ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนผู้บริหาร พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจระเบียบการวัดและประเมินผลแนวใหม่ เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลไม่มีมาตรฐาน สำหรับครูผู้สอน พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจเทคนิคและวิธีการวัดผล เช่น การวิเคราะห์ข้อสอบ แฟ้มสะสมงานรวมทั้งไม่มีเวลาสร้างเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อสอบ

3. ด้านงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่ดำเนินการโดยเผยแพร่และแจ้งข่าวสารทางวิชาการให้ทราบและจัดประชุมเพื่อหาแนวทางดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ส่วนการนิเทศติดตามผลมีวิธีการนิเทศโดยการให้คำปรึกษา สำหรับเครื่องมือที่ใช้ประกอบการนิเทศผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำขึ้น และผู้บริหารจัดทำแบบบันทึกการนิเทศขึ้นใช้เอง สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร สำหรับผู้มีส่วนร่วมขั้นตอนที่มีส่วนร่วม ได้แก่ การดำเนินการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ และครูจะได้รับการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีจัดประชุม อบรมหรือสัมมนา และการตรวจสอบเอกสาร

ในภาพรวมเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศติดตามผลโดยการให้คำปรึกษา ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำเครื่องมือตัวเอง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลและได้รับการนิเทศการเรียนการสอนโดยวิธีจัดประชุมอบรมสัมมนาและการตรวจสอบเอกสาร

ปัญหาการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรผู้บริหาร พบว่า ขาดการวางแผนนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ สำหรับครูผู้สอน พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ รวมทั้งขาดการติดตามและประเมินผลที่ต่อเนื่อง

3.2 การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่จัดตั้งศูนย์วิชาการ ศูนย์ที่จัดตั้ง ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ภาษาไทย และศูนย์คณิตศาสตร์ กิจกรรมที่สำคัญก็คือ เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียนหรือนุศลากรในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน รวมทั้งจัดท้าวัดอุปกรณ์ วัสดุกรรมต่าง ๆ ให้ครูได้ทดลองใช้อย่างสม่ำเสมอ

ในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อประสานงานระหว่างโรงเรียนหรือนุศลากรในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน ศูนย์ที่จัดตั้งได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ศูนย์ภาษาไทย และศูนย์คณิตศาสตร์

ปัญหาการจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรผู้บริหาร พบว่า ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์วิชาการ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง "การศึกษาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี" มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ก. ด้านงานบริหารและบริการหลักสูตร

การเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการเตรียมบุคลากร โดยการจัดประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชนี โปรเรียนท์ (2534) ที่พบว่าก่อนการใช้หลักสูตรผู้บริหารได้จัดประชุมชี้แจงให้คณะครูทราบ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าการประชุมอบรมและสัมมนาเพื่อชี้แจงแผนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องกระตุ้นและสร้างความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละระดับและแต่ละรายวิชา เพื่อให้การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสูงจะต้องมีวิสัยทัศน์ในเรื่องของนโยบาย มีทิศทางและกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และในขณะเดียวกันครูผู้สอนซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จะต้องศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น

แผนการสอน คู่มือครูอย่างละเอียดเพื่อจะได้เตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับคำกล่าวของ สัจจ อูทรานันท์ (2532) ที่ว่างานเตรียมบุคลากรเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ก่อนที่จะนำหลักสูตรใดไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารขาดงบประมาณและครูผู้สอนขาดโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีแนวทางแก้ไขได้ ในระดับโรงเรียนผู้บริหารควรมีแผนการใช้งบประมาณในการเตรียมบุคลากรทั้งในระยะสั้น และระยะยาวตัดทอนรายจ่ายด้านอื่น ๆ มาสนับสนุนและส่งเสริมให้มากขึ้น รวมทั้งขอการสนับสนุนจากกลุ่มโรงเรียน หรือสหวิทยาเขตในด้านสื่อการเรียนการสอนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณหรือแม้แต่การขอให้บุคลากรมาช่วยสอน น่าจะช่วยทุเลาปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง ส่วนในระดับจังหวัด เขตการศึกษาหรือในระดับกรมควรมีแผนการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้ผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการขบวนการวิจัยติดตามผลการฝึกอบรมที่เป็นรูปธรรมแล้วผู้วิจัยก็เชื่อแน่ว่าปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเตรียมบุคลากรจะต้องลดลงและทำให้การใช้หลักสูตรของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารได้กำหนดหลักเกณฑ์จัดครูเข้าสอนโดยจัดตามวุฒิ วิชาเอก-โท ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพิจารณาคุณสมบัติของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ ภูดี (2538) ที่ว่าทุกโรงเรียนมีวิธีการจัดครูเข้าสอนตามวุฒิ ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมและเป็นไปตามแนวคิดของสัจจ อูทรานันท์ (2532) ที่กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรมีโอกาสใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ส่วนปัญหาที่ประสบคือครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีการรับผิดชอบทั้งงานสอนและงานพิเศษมาก ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาระดับนโยบายที่จำกัดอัตราการเพิ่มจำนวนข้าราชการอันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอและข้อผูกพันเงินกู้ตามสัญญาระหว่างรัฐบาลกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อพัฒนาแห่งเอเชียหรือ เอ ดี บี เป็นต้น แนวทางแก้ไข ผู้วิจัยเห็นว่าควรขอความร่วมมือจากครูผู้สอนในหมวดวิชาอื่นมาช่วยสอน ซึ่งปรีชา คัมภีร์ปกรณ (2526) ได้เสนอแนะว่าการจัดครูเข้าสอนตามความจำเป็นของโรงเรียนบางโรงเรียนมีครูเกินในหมวดวิชาหนึ่งแต่ครูขาดในหมวดวิชาหนึ่ง แต่ครูที่เกินไม่ได้เรียนเป็นวิชาเอกหรือวิชาโท หรือไม่มีความถนัดในวิชาในหมวดที่ขาดนั้น ถ้าเป็นครูเกินในหมวดวิชาชีพ แต่ครูขาดในหมวดวิชาสามัญก็อาจจัดให้สอนได้เพราะอย่างน้อยครูทุกคนก็เคยผ่านการเรียนวิชาสามัญมาเมื่อตอนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาเพียงแต่ให้ศึกษาหลักสูตร คู่มือการสอน แบบเรียน แผนการสอน แผนการประเมินผลที่ได้จัดทำไว้ก็จะทำการสอนได้แม้ในตอนต้นอาจจะไม่ได้ผลดีนักก็ตาม

การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยงานเอกสารหลักสูตรและงานสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีการจัดหาเอกสารหลักสูตรและให้การสนับสนุนและส่งเสริมครูผู้สอนให้จัดทำเอกสารหลักสูตร สร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน แต่ปัญหาที่พบคือเอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาจัดทำเพราะมีงานรับผิดชอบมาก ผู้บริหารขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการจัดทำ ครูไม่ใช่สื่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าเอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จ การที่โรงเรียนมีการเตรียมเอกสารและสื่อการเรียนการสอนไว้อย่างพร้อมเพียง ย่อมเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมาน บุญสัน อังถึงในพัลลภ พัทพ์พันธ์ (2637) ที่ว่าในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนนั้นจำเป็นจะต้องมีเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างเพียงพอ ส่วนปัญหาที่พบบนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากรมวิชาการหรือกรมสามัญศึกษาควรแจกเอกสารหลักสูตรให้พอเพียงกับความต้องการของแต่ละหมวดวิชาสำหรับปัญหาการสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าหน้าที่ของผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ที่จะอำนวยความสะดวกและกระตุ้นส่งเสริมให้ครูผู้สอนผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยทักษะการสร้าง การใช้ การผลิตและการเก็บรักษาอย่างครบวงจรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ อังถึงในอำภา บุญช่วย (2637) ได้กล่าวว่สื่อการเรียนการสอนเป็นวิธีที่ช่วยในการเรียนรู้ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียน ประกอบด้วยงานสำคัญดังนี้

งานงบประมาณโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนนั้นผู้บริหารมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยเฉพาะ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าหมวดวิชา ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ และงบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้หลักสูตรหรือเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความสำคัญมากเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องตระหนักถึงกระบวนการหรือวิธีการพิจารณาจัดสรรการใช้งบประมาณให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนหรือคณะกรรมการโรงเรียนมีสิทธิ์มีเสียงในการพิจารณาด้วย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ปฏิบัติย่อมเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขที่ดีกว่า เมื่อแผนงานหรือโครงการผ่านการอนุมัติแล้วในการใช้จ่ายงบประมาณก็ให้เดินไปตามนั้นไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหากไม่มีความจำเป็นจริง ๆ เพื่อให้แผนงานหรือโครงการเดินไปอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ที่แต่ละฝ่ายได้กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2636) ที่กล่าวว่างานงบประมาณโรงเรียนมีความสำคัญต่อการบริหารงานเนื่องจากเป็นเครื่องมือในการควบคุมนโยบายของหน่วยงาน การจัดสรรต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานหลักและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งเป็น

เครื่องมือตรวจสอบการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร หรือหน่วยงานในสถานศึกษา ว่าได้ดำเนินการตามแผนที่ตั้งไว้หรือไม่ การตรวจสอบนั้นอาจทำได้ทั้งในระหว่างและหลังการปฏิบัติงานของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นการวัดความสามารถและประสิทธิภาพ

การบริหารอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารได้บริการและสนับสนุนห้องเรียน ห้องพิเศษ เพื่อให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตร ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดป้ายนิเทศหรือนิตราศการ รวมทั้งจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญรัฐ ทิมทอง (2539) ที่กล่าวว่าโรงเรียนได้ให้บริการวัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียน และครูผู้สอนใช้ป้ายนิเทศในการตกแต่งห้องเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดห้องเรียน ห้องพิเศษต่าง ๆ การจัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาด รมรื่น สวยงาม และการจัดบริการด้านสุขภาพสำหรับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ให้สมบูรณ์ได้ดังที่กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 163) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดห้องเรียนให้เด็กมีความรู้สึกเหมือนอยู่ในบ้านของตนเองจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนและเป็นการเสริมสร้างสถานการณ์ที่ช่วยในการเรียนรู้ด้วย เช่น มีมุมสำหรับการแสดง มีมุมสำหรับค้นคว้าและอ่าน มีมุมสำหรับแสดงผลงานของนักเรียน มีมุมสำหรับเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ของครู ห้องเรียนที่มีลักษณะดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นห้องเรียนแบบเบ็ดเสร็จ (Self-Contained Classroom) ด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ยังขาดงบประมาณและห้องเรียนห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนของครูให้อยู่กับสถานการณ์จริงมากขึ้น อาทิการนำนักเรียนไปศึกษาหรือฝึกงานนอกสถานศึกษา การให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือ แม้แต่การบูรณาการโดยการปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมระหว่างวิชาที่คล้ายกันให้มาอยู่ในกลุ่มเดียวกันแล้วจัดการเรียนการสอนพร้อม ๆ กันก็จะเป็นแนวทางที่เสริมสร้างบรรยากาศใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในท่ามกลางปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องแก้ไขและแสวงหาแนวทางอื่นที่ดีกว่า

งานห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารได้จัดห้องสมุดให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าโดยเฉพาะ ส่วนครูผู้สอนให้นักเรียนเข้าไปค้นคว้าแล้วเขียนรายงานส่ง ด้านปัญหาพบว่าขาดงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านห้องสมุด และหนังสือเสริมความรู้สำหรับครูมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในอนาคต ซึ่งแต่ละโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพและมีความพร้อมที่จะบริการผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ซึ่ง พวา พันธุ์เมฆา (2525) ได้กล่าวว่าการใช้ห้องสมุดในการสอนเป็นกระบวนการที่ครูและบรรณารักษ์จะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยศึกษาจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ขอบเขตของวิชา และจัดเตรียมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ให้นักเรียนมาร่วม ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้แนะนำแนวทางเท่านั้น ส่วนแนว

ทางแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารต้องมีนโยบายที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายตั้งแต่บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการจัดการศึกษามากขึ้น อาจโดยการขอบริจาคหนังสือ ขอกการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือแม้แต่การเชิญวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด แต่สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ โรงเรียนต้องมีแผนพัฒนาห้องสมุดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีกระบวนการบริหารห้องสมุดที่ต่อเนื่องและทันสมัย รวมทั้งได้รับการดูแลสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานอย่างจริงจัง ก็คงมั่นใจว่าจะได้ห้องสมุดที่สามารถยกระดับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวในโรงเรียน ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ โดยบริการให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พนม ลิมอารีย์ (2533) ซึ่งกล่าวว่า การจัดและบริหารโครงการแนะแนวจะมีประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถ้าจัดให้มีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานต่าง ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า การแนะแนวอย่างถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยลดปัญหา ป้องกันปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ ดังที่นายแพทย์เทอดศักดิ์ เศษคง (2543 : 73) ได้กล่าวว่า ทักษะของผู้ให้คำแนะนำที่สำคัญคือ จิตใจที่มีความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น (Empathic understanding) ด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารขาดบุคลากรทางการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ และการจัดบริการด้านต่าง ๆ ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนครูผู้สอนไม่มีเวลาทำหน้าที่แนะแนวอย่างเต็มที่ รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคนิคและการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่างานแนะแนวเป็นหน้าที่ของครู ทุกคนเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องชี้แจงให้เห็นความสำคัญและความจำเป็น พร้อมทั้งจัดฝึกอบรมให้เข้าใจในภารกิจที่รับผิดชอบด้วย และในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการหรือกรมสามัญศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการติดตามสำรวจสภาพความต้องการและความจำเป็นในการดำเนินงานแนะแนวด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือและดูแลต่อไป

ข. ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้กำหนดเป็นนโยบายให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติ ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ วิไลวรรณ ภูดี (2538) เพ็ญจันทร์ ธนาวิภาส (2536) และ ศิริชัย อนันตผล (2534) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการปรับหลักสูตรทั้งรายวิชาบังคับและเลือกเสรี โดยมี การปรับหลักสูตรในทุกลักษณะตั้งแต่การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับราย

ละเอียดยของเนื้อหา และการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม แต่สอดคล้องกับการประเมินผลหลักสูตรของกรมวิชาการ อ่ำรุ่ง จันทวนิช (2643) ที่กล่าวว่า หลักสูตรมีความยืดหยุ่นน้อย เพราะมีการกำหนดคำอธิบายรายวิชา ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถนำเนื้อหาไปปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นได้เท่าที่ควร กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ปัจจุบันไม่สามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้พบว่าวิชาพื้นฐานที่จำเป็น เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ มีเวลาเรียนน้อยไป การเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษายังไม่ต่อเนื่องกัน และที่สำคัญคือ ยังขาดเนื้อหาที่จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน คือ คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยเห็นว่าแม้จังหวัดอุทัยธานีจะมีศิลปวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมที่มากมายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัด แต่ผลการศึกษาคั้งนี้เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ต้องพิจารณาสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นการปรับทั้งระบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมหาวิทยาลัย ในเบื้องต้นโรงเรียนควรมีการสำรวจข้อมูลเพื่อเป็นฐานในการปรับหรือจัดทำรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นให้มากที่สุด ดังที่ สงัด อุทรานนท์ (2632) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับโรงเรียนนั้น เป็นการปรับ ขยายหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ทั้งในห้องเรียนและสถานการณ์จริงมีความคล่องตัว และประสบความสำเร็จได้มากที่สุดอีกด้วย ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่าทั้งผู้บริหารและครู ผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าแต่ละโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการชุมชน หรือผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร ทิศทางของหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และประการสำคัญก็คือต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นทักษะกระบวนการและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่วนครูผู้สอนพบว่า มีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีแนวทางที่สำคัญคือ ต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนเทคนิควิธีสอนจะใช้หลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสม ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนได้ดำเนินการไปตามแนวของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการกลุ่ม ดังที่ วารี ภิระจิตร (2530) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในการจัดต้องให้หน้าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดอย่างมีจุดหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียน การออกแบบกิจกรรมจะต้องตระหนักว่าเป็นการจัดศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ ให้อัจฉริยะ

เหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่ผลในอนาคต มองอย่างกว้างไกล และการออกแบบกิจกรรมต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมี โอกาสเรียนรู้ การวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ คือ รู้จักสร้างทางเลือกที่หลากหลาย กระบวนการฝึก ปฏิบัติต้องมีความยืดหยุ่น รู้จักวิธีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงวิธีการให้เหมาะสมแต่คงยึดถือหลักการ ครุจึงควรพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงมาลย์ เฟิงปาน (2534) ที่ค้นพบว่าโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการ สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534) ที่ได้ระบุจุดเน้นที่สำคัญของหลักสูตร คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น การให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่าการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนในแนวใหม่ ๆ ค่อนข้างจะน้อย รวมทั้งมีกิจกรรมพิเศษมาก ทำให้เวลา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่เพียงพอ ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิพัฒน์ ภูมิบุญ (2540) ที่พบว่าครูผู้สอนมีภาระหน้าที่พิเศษมาก และ โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมมากทำให้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่เพียงพอ ส่งผลให้ นักเรียนขาดความสนใจในวิชาที่เรียน ผู้วิจัยเห็นว่าภาระงานต่าง ๆ ควรจัดให้สอดคล้องกับเวลา ความรู้ ความสามารถและเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคลเป็นภารกิจของผู้บริหารที่ต้องวางระบบให้ดี แต่สิ่ง ที่มีความสำคัญก็คือ การมีจิตสำนึกจะพัฒนา และการรู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ไปพร้อม ๆ กับการลง มือทำมากขึ้นของแต่ละคนมากกว่าที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนและส่งเสริม ให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยส่งครูเข้าอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาหรือสหวิทยาเขต ส่วนครูผู้สอนได้กำหนดแนวทางวัดและประเมินผล โดยใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ประเมินด้านความรู้ ความจำและความเข้าใจ และประเมินตามวัตถุประสงค์รายวิชา การสร้างเครื่องมือจัดทำโดยยึดจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้เรียนไม่ควรถูกวัดผลด้วยคำตอบที่ถูกหรือผิดแต่ควรให้เกิดการคิดค้นอย่างสร้างสรรค์ ใช้วิธีการที่หลากหลายและ เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ที่สำคัญไม่ควรเน้นได้หรือตกจนเกินไป ควรเปิดโอกาสให้ทุกคน ได้รับชัยชนะ เมื่อพิจารณาการสร้างมือผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสม แต่จุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาควรมี การปรับให้เหมาะสมกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการเห็นผู้เรียนนำความรู้ไปใช้โดยการสร้างสรรค์ ออกแบบ ผลิต และลงมือปฏิบัติ มีทักษะในการคิดและแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ ซึ่งคุณสมบัติ หรือความสามารถดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูผู้สอนมีกระบวนการวัดและประเมินผลที่ดี ดังที่ ใจทิพย์ เขียวรัตนพงษ์ (2539) ได้เสนอแนะว่า ครูควรเตรียมหรือสร้างเครื่องมือวัดผลและตั้งเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า และใช้เครื่องมือวัดผลอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับจุดประสงค์ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ (2521) ที่ใช้หลักว่าต้องวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมถึงการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะและด้านทัศนคติ ในขณะเดียวกันต้องนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น ปรับปรุงการเรียนการสอนหลักสูตร การบริหารและการแนะแนว เป็นต้น ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจ ระเบียบการวัดและประเมินผลในแนวใหม่ และเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลไม่มีมาตรฐานพอ สำหรับครู ผู้สอนพบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจเทคนิคและวิธีการวัดผล เช่น การวิเคราะห์ข้อสอบ เพิ่มคะแนน และไม่มีเวลาสร้างเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อสอบ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ โดยผู้บริหารต้องกำหนด เป็นนโยบายมีแผนหรือโครงการฝึกอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนด จุดประสงค์ การกำหนดเนื้อหา การสร้างเครื่องมือหรือสร้างแบบทดสอบมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อสอบ การวิเคราะห์และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสม แนวการวัดและประเมินผลรูปแบบใหม่ ๆ การจัดทำคลังข้อสอบ ตลอดจนการแสวงหาความร่วมมือการวัดและประเมินผลกับหน่วยงาน หรือแหล่ง วิชาการอื่น ๆ เช่น สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สถาบันราชภัฏหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งแนวทางเหล่านี้ ต้องอาศัยการปฏิบัติและการติดตามผลอย่างต่อเนื่องจากทุกฝ่าย

ค. ด้านงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้ดำเนินการนิเทศ และติดตามผล โดยการเผยแพร่และแจ้งข่าวสารทางวิชาการให้ทราบอยู่เสมอ มีวิธีดำเนินการนิเทศ โดยการให้คำปรึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำขึ้น ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วน ร่วมในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และลักษณะที่ครูได้รับการนิเทศ คือ การประชุมครู ผู้ วิจัยเห็นว่า การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นอีกภารกิจหนึ่งที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องตระหนัก และให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ควรส่งเสริมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าจะต้องมีการปรับกระบวนการการนิเทศใหม่ โดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียนมากขึ้น ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวว่าในการนิเทศหลักการที่สำคัญก็คือ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นการคอยตรวจสอบเพื่อจับผิดแต่ประการใด ผู้นิเทศจะต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี กับผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศจะต้องดำเนินการไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตยและ ร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในโรง เรียนเป็นการทำงานของผู้บริหารร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณากิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศจะพบว่าผู้บริหารจะ ใช้การประชุมและเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการให้ครูทราบ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศโดยวิธีการที่หลากหลายจะ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่า ส่วนจะใช้วิธีนิเทศอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าปัญหาที่ประสบนั้นคือ

ผู้ดำเนินการและเกี่ยวข้องกับฝ่ายใดบ้าง การกำหนดขอบเขตงานหรือปัญหาให้ชัดเจนจึงเป็นความสำคัญอันดับแรกก่อนที่จะทำการนิเทศ ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ส่วนครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยเหนือควรมีนโยบาย และมีแผนงานเกี่ยวกับการนิเทศอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเป็นรูปธรรม รวมทั้ง มีแผนหรือโครงการฝึกอบรมให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นความสำคัญ และมีความเข้าใจกับแนวทางต่าง ๆ เกี่ยวกับการนิเทศว่าการนิเทศคือเครื่องมือที่จะช่วยให้โรงเรียนจัดการศึกษาไปสู่คุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการศึกษาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา

1. ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้กับทางโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. ควรมีบทบาทในการติดตามและเน้นย้ำให้โรงเรียนต่าง ๆ ดำเนินงานแนะแนวไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติ โดยให้มีการปฏิบัติไปในทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา

1. ควรเพิ่มบทบาทการเตรียมบุคลากรให้ทุกฝ่ายก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ล่วงหน้า
2. ควรจัดประชุม อบรม และสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง
3. มีนโยบาย แผนหรือโครงการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์
4. ควรสนับสนุนช่วยเหลือด้านเอกสารและแหล่งค้นคว้าทางวิชาการแก่โรงเรียนอย่างเพียงพอ
5. ควรนิเทศและติดตามผลการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของครูผู้สอนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน การจัดสรรงบประมาณ การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นให้มากขึ้นและปรากฏผลอย่างชัดเจน
2. ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เทคนิคการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
3. ควรวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้สนับสนุนส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขต่อไป
4. ควรศึกษาและวิเคราะห์จุดเน้นหลักสูตรในระดับต่างๆ ให้เข้าใจเพื่อที่จะได้กำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. ควรปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางการค้นคว้าของโรงเรียนและชุมชน มีเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศให้ศึกษาค้นคว้าอย่างหลากหลาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
6. ควรจัดสรรงบประมาณและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนให้เพิ่มมากขึ้น โดยขอการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่นหรือชุมชน
7. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นครูแนะแนวที่สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดทั้งปรับปรุงระบบการบริหารงานแนะแนวให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นความสมดุลระหว่างภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล
2. ควรเปลี่ยนวิธีสอน วิธีวัดผลเป็นวิธีเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างทางเลือกให้หลากหลาย โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล
3. ควรผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้กับธรรมชาติของจริงและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของท้องถิ่น
4. ควรนำความรู้และประสบการณ์จากการประชุม อบรม หรือสัมมนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งสร้างหรือหาเครือข่ายครูผู้สอนในกลุ่มวิชาเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นแนวทางการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
5. ควรแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในภาระหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานวิชาการให้สาธารณชนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ
2. ควรศึกษาการใช้แหล่งวิชาการท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย